

предопределялось историческим опытом России и Украины, фактором длительной мировой войны, а что было привнесено личностным фактором. Прошлое невозможно ни замолчать, ни обойти, ни просто отбросить. Его необходимо понять, а для этого требуется тщательное изучение. При изучении и оценке ЧК-ГПУ, как и вообще всех институтов и учреждений в революции, необходимо учитывать фактор их эволюции, смены поколений, изменения в психологии. Характерный элемент революций и кризисов - политическая мимикрия. Робеспьер и Баррас, Ленин и Сталин, Раковский и Каганович, Дзержинский и Ежов, Лацис и Берия - это не просто разные политические фигуры и личности - это разные этапы эволюции системы. Мы знаем чекистов, которые безоружные шли в лесные банды и выводили крестьян к мирной жизни в "медовые месяцы" нэпа. Мы знаем также "чекистов", которые "шили дела", чтобы сделать карьеру или завладеть квартирой расстрелянной семьи. Для каждого из них суд истории должен быть индивидуален и справедлив.

Глубоко ошибается тот, кто думает, что подобная социальная мимикрия была присуща лишь жестокому нашему прошлому, что она исключается самим механизмом "демократии". Институты и ритуалы демократии в этом плане ничуть не добродетельнее институтов диктатуры, и поэтому контрольно-очистительные задачи здесь очень сходны. В условиях когда ошибочной или преступной становится общая стратегия, никакой даже очень хорошо поставленный отдельный государственный институт не может спасти положение. Он неумолимо будет захвачен общим направлением политики и превратится в ее послушный исполнительный инструмент. Во все времена истории и во всех ситуациях, при любых системах специального контроля, его эффективность будет зависеть, в конечном счете, от того, будет ли присутствовать в обществе главный контроль - контроль народа над своей властью.

Турчина Марія Олегівна
*стажист-дослідник кафедри історії держави і права
України та зарубіжних країн
Національного університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ У РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

Правове забезпечення охорони здоров'я у радянський період представлено рядом нормативно-правових актів, серед яких особливе місце відведено конституційному регулюванню, зокрема Конституції УРСР від 30 січня 1937 року (ст.119), де передбачено право громадян на матеріальне забезпечення в старості, а також у разі хвороби і втрати працездатності. Це право відповідно до цієї конституційної норми, забезпечується широким розвитком соціального страхування робітників і службовців за рахунок держави, безоплатною медичною допомогою трудящим та наданням у користування трудящим широкої сітки курортів. Вже у Конституції УРСР від 20 квітня 1978 року (ст.40) безпосередньо

закріплено право громадян на охорону здоров'я. Це право, відповідно до ч.2 ст.40, забезпечується безоплатною кваліфікованою медичною допомогою, що подається державними закладами охорони здоров'я; розширенням мережі закладів для лікування і зміцнення здоров'я громадян особливим піклуванням про здоров'я підростаючого покоління, включаючи заборону дитячої праці, не пов'язаної з навчанням і трудовим вихованням; розгортанням наукових досліджень, спрямованих на запобігання та зниження захворювання, на забезпечення та зниження захворюваності, на забезпечення довголітнього активного життя громадян. Право на охорону здоров'я дістало своє закріплення також і в інших актах, а саме – Декретах про безоплатну передачу лікарняним касама усіх лікувальних закладів на підприємствах (1917), про допомогу потерпілим від нещасних випадків на підприємствах (1917), про страхування робітників на випадок хвороби (1918), про професійну роботу і права медичних працівників (1924), Постанова про порядок проведення медичних операцій (1937), Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про охорону здоров'я (1969) та ін.

Цікавим видається нормативний акт, що регулював питання надання медичної допомоги і визначав правовий статус медичних працівників – Декрет (Положення) "Про професійну роботу і права медичних працівників". Цей документ, як зазначав Ю. Сергеев, майже протягом півстоліття був для лікарів основним юридичним документом, своєрідним статутом, що регламентував лікарську діяльність. У ньому були визначені права та обов'язки лікаря, правовий порядок проведення лікувально-профілактичних заходів, у тому числі і хірургічного втручання, передбачені умови залучення лікарів до обслуговування військових та судово-слідчих органів, відповідальність медичних працівників за професійні порушення та ін. [6, с.10].

Основи законодавства про охорону здоров'я 1969 року були узагальнюючим актом, у якому містились перероблені, доповнені і систематизовані основні правові документи, що діяли у системі охорони здоров'я протягом довгого періоду. Ю. Сергеев стверджував, що у прийнятому документі вперше на рівні закону був узагальнений і закріплений той унікальний досвід у сфері охорони здоров'я, який був нагромаджений за майже півстолітній досвід періоду діяльності радянської охорони здоров'я [6, с.12]. Регламентація медичної діяльності у цей період характеризується, як правило, відомчою нормотворчістю. На думку З. Гладуна, навіть просте кількісне порівняння законодавчих і відомчих актів показує, що масив нормативно-правових актів про охорону здоров'я складався тоді головно з актів відомчого характеру, а не законів і навіть не актів уряду [7, с.118].

Особливий інтерес, на мою думку, викликає Проект Кодексу законів про охорону здоров'я 1925 року. В Українській РСР було розроблено проект Кодексу законів про охорону здоров'я від 1925 року, але він так і не був ухвалений. Проект Кодексу законів про охорону здоров'я 1925 року складався з 14 відділів, більшість з яких поділялась на розділи, а ті, своєю чергою на статті.